

θάνατον τῶν τέκνων, ἐκείνη δὲ, τεθορυβημένη, «Κακὸν ἀνδράποδον, ὑπέλαθεν, οὐ τοῦτο σ' ἐρωτῶ, ἀλλὰ τί πράσσει ἡ πατρίς.» Καὶ μόνον ἀφ' οὗ ἔμαθεν ὅτι νικᾷ, «Τώρα, εἶπε, θὰ ἔχω τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρω τὴν στέρησιν τῶν φιλιτάτων.»

Η ΚΑΛΚΟΥΤΤΑ

[Ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος ἐν 1876 ἔτει συγγράμματος τοῦ Alfred de Bréhat.]

Μετάφρασις Ν. Δ. Λεβίδου.

Συνήχη· 181 σελ. 559.

Ζ'

Σχεδὸν πᾶσαι αἱ πρωτεύουσαι εἰσὶν ἡ ἐπιτομὴ καὶ ἡ οὐσία οὕτως εἶπεν τῆς χώρας εἰς ἣν ἀνήκουσι καὶ ἣν ἀντιπροσωπεύουσιν. Ἐξ αὐτῶν εὐχερῶς ἐνοεῖ τις τὴν χώραν, ὡς ὁ ἐπισκεφθεὶς τοὺς Παρισίους γινώσκει τὴν Γαλλίαν καὶ ὁ τὸ Λονδίνον γινώσκει τὴν Ἀγγλίαν.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἔχει οὕτως ὡς πρὸς τὴν Καλκούτταν. Διότι ἡ πόλις αὕτη, ἀγγλικὴ μὲν τὴν κεφαλὴν, ἰνδικὴ τοὺς πόδας, ἐμπορικὴ δὲ κατὰ τὸ λοιπὸν σῶμα οὖσα, ἀντιπροσωπεύει μόνον τὴν Ἑταιρίαν. Ἄνευ μάλιστα τῆς διαμονῆς τοῦ τε διοικητοῦ καὶ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων ἤθελε θεωρεῖσθαι οὐδενὸς λόγου ἀξία παρὰ τῶν κατοίκων τῆς κεντρῶς Ἰνδοστάνης, τιθεμένων εἰς περιωπὴν πολὺ ὑψηλοτέραν κατὰ πρῶτον μὲν τὴν Βεναρῆς, τὴν μητρόπολιν καὶ καθέδραν τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἔπειτα δὲ τὸ Δελχί, τὴν Ἀργμόντ καὶ τὴν Λαχώρην.

Ὁ Jacquemont, παρατηρῶν ὅσα καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, προστίθησιν, ὅτι οἱ Ἄγγλοι κατὰ πολλὰ ἤθελον πλεονεκτῆσαι, μεταφέροντες εἰς Βεναρῆς τὴν μητρόπολιν τῆς ἰσχύος αὐτῶν, ἣν ἤθελον τοιοῦτοτρόπως ἐπαυξήσῃ καὶ ἐνισχύσει διὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀναμνήσεων τῆς ἱερᾶς πόλεως. Ἄλλ' ἐγὼ τούναντίον νομίζω, ὅτι οἱ Ἄγγλοι, συνετῶς φερόμενοι, δὲν ἔπραξαν τοῦτο· διότι ἐν ἀρχῇ μάλιστα ἤθελον ἐπέρχεσθαι συγκρούσεις ἀδιάλειπτοι μεταξὺ τῆς ἀγγλικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἐν Βεναρῆς τυγχάνουσι ζωηρόταται. Λέγουσιν, ὅτι καὶ λόγοι ἐμπορικοὶ συνέτειναν εἰς τὴν τοιαύτην προτίμησιν· φρονῶ ὅμως, ὅτι ὁ ἄλλος ἐκεῖνος λόγος ὑπῆρξεν ὁ κυριώτερος, οὗτινος ἐνεκεν ἡ Ἑταιρία προὔτιμησε τὴν Καλκούτταν, πάντοτε ἐπιμελῶς φροντίσασα, ὅπως μὴ ἀνωφελῶς προσκόψῃ ταῖς θρησκευτικαῖς πεποιθήσεσι τῶν Ἰνδῶν. Καὶ ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ αἰτίᾳ· τολμῶν νὰ βαδίσῃ ἰθαγενῆ ἀξιωματικῶς μετὰ πολλῆς προσοχῆς φροντίζει νὰ μὴ ἐγγίσῃ τὸ δεῖπνον τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν, ἢ νὰ μὴ ἐμβάψῃ τὰ ἄκρα αὐτὰ τῶν δακτύλων ἐν τῇ πηγῇ ἢ τῷ βύακι, ὃν οἱ Ἰνδοὶ ἐκλέγουσι πρὸς καθαρμὸν καὶ ἀγνισμόν.

Οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν Ἀγ-

γλων, πλουτισθεῖσα διὰ τοῦ ἐμπορίου, διὰ τῶν κατακτήσεων, ἄλλοτε δὲ καὶ διὰ τῆς καταπιεστικῆς φορολογίας ὑπ' αὐτῶν πάλιν τῶν Ἀγγλων, ἡ Καλκούττα, ῥιφθεῖσα οὕτως εἶπεν ἐπὶ ἐδάφους ξένου, εἶδεν ἀξανανομένην μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς τὴν ἰδίαν ἔκτασιν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς. Ὅπως δὲ ὅταν ἐγκεντρίζωμεν δένδρον ἄγριον δι' ἄλλου ἡμέρου, τὸ ἐμβόλιον, τρεφόμενον δι' ἐκείνου, μεταβάλλει ἐπὶ τέλους τὸ ἄγριον δένδρον εἰς ἡμερον καὶ καρποφόρον, οὕτως ἀκριβῶς καὶ ἐν Καλκούττα τὰ προϊόντα τῆς ἰνδικῆς γῆς καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἰθαγενῶν χρησιμεύουσιν εἰς ἐπαύξεισιν τοῦ ἀγγλικοῦ στοιχείου.

Ἐπειδὴ ἡ πόλις δὲν ὠκοδομήθη πρὸ μακροῦ χρόνου, δυσκόλως παρατηρεῖ τις οἰκοδομήματα οἷα τὰ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἰνδοστάνης, ἅτινα μαρτυροῦσι τὴν παρελθούσαν λαμπρότητα τῶν μογγόλων καὶ ἄλλων μοναρχῶν. Βεβαίως ὁ ξένος, ὁ διατρέχων τὰς μεγάλας καὶ πολυανθρώπους συνοικίας τῆς Καλκούττας, παρατηρεῖ πολλὰς οἰκοδομὰς μεγίστας, ἀμφιβάλλω ὅμως, ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ ὀνομασθῶσιν αὐταὶ οἰκοδομήματα ἢ μνημεῖα. Μόνον τὸ ἀνάκτορον τοῦ διοικητοῦ, ἕως δὲ καὶ τὸ Νομισματοκοπεῖον εἰσὶν ἀξία τοσοῦτον μεγάλης ἐπωνυμίας.

Καὶ ὠμιλήσαμεν μὲν ἤδη περὶ τοῦ *Gouvernement's palace*, κειμένου πρὸς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, εἰς *Chowringhee*. Εἰς ἀπόστασιν τετάρτου τῆς ὥρας ὑπάρχει τὸ φρούριον Γουλιέλμου, οὗτινος τὰ πολυάριθμα πυροβόλα δεσποζοῦσι τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως. Κατ' ἀρχὰς τὸ φρούριον τοῦτο ἦν μικρὸν τι ὀχύρωμα, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ τριακοσίους ἢ τετρακοσίους τὸ πολὺ ἄνδρας, οὗτινος δὲ ἡ φρουρὰ ὑπερήσπιζε τὸν μικρὸν κάλυκα τῶν ἀράδων, μαύρων, ἀρμενίων, ἰνδῶν καὶ ἀγγλων ἐμπόρων· καὶ ὁ κάλυξ αὐτὸς ἀπετέλεσε τὸ εὐρύχωρον ἄστυ τῆς Καλκούττας. Ἐπισκευασθὲν τὸ φρούριον Γουλιέλμου ὑπὸ τοῦ λόρδου Clives μετὰ τὴν μάχην *Plassey* ἐν 1757 ἔτει, καὶ ἀλλεπαλλήλως παρὰ τῶν διαδόχων αὐτοῦ εὐρυνθὲν, δύναται σήμερον νὰ θεωρηθῇ ὡς φρούριον πρώτης τάξεως. Τὰ παραρτήματα αὐτοῦ ἐξαπλοῦνται εἰς ἔκτασιν μεγάλην, καὶ λέγεται μάλιστα, ὅτι διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ τὰς ἐπαυξήσεις ἐδαπανήθησαν ὀγδοήκοντα ἑκατομμύρια.

Οἰκοδόμημα, ὅπερ συνιστῶ εἰς πάντας νὰ ἐπισκεφθῶσιν, εἶναι καὶ τὸ Νομισματοκοπεῖον. Περιέχει ἐργοστάσια μεγάλα, ἐντελῶς ὀργανισμένα μετὰ μηχανῶν, δι' ὧν κόπτονται νομίσματα, κάλλιστα ἐκτετυπωμένα καὶ παριστῶντα τὴν Ἑταιρίαν. Ἄλλ' ὅπερ τὰ μέγιστα κινεῖ τὴν περιέργειαν τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ κατὰ στήμα τοῦτο ξένων εἶναι οἱ διευθύνοντες αὐτὸ, πάντες σχεδὸν λίαν πεπαιδευμένοι τυγχάνοντες, βαθείας δὲ γνώσεως ἔχοντες καὶ περὶ

ἀντικειμένων οὐχὶ εἰδικῶς τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν.

Ἐπάρχουσι προσέτι ἐν Καλκούττα συνεταιρισμοὶ πολλοὶ φιλολογικοὶ τε καὶ ἐπιστημονικοὶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ἀσιατικὴ Ἑταιρεία, γνωστὴ καὶ περίφημος καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην διατελοῦσα, κατέχει τὴν πρωτοκαθεδρίαν, καὶ οἱ εὐρωπαϊκοὶ σοφοὶ γινώσκουσι τὰς περιέργους δημοσιεύσεις αὐτῆς, ἰδρυθεῖσες ἐν 1784 ἔτει. Ὡς πάντες λοιπὸν οἱ ἐν Βεγγαλίᾳ συνεταιρισμοὶ, τεθειμένη ὑπὸ τὴν τοῦ διοικητοῦ προστασίαν, συγκροτεῖται ἐκ προέδρου καὶ τεσσάρων ἀντιπροέδρων, ἐξ μελῶν, ἀποτελούντων τὴν *committee of papers*, καὶ ὀρισμένου τινὸς ἀριθμοῦ τακτικῶν μελῶν. Βιβλιοφύλαξ αὐτῆς ἦν κατὰ τὴν ἐν Καλκούττα διαμονὴν μου ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κόσμο δὲ Κόρο, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν ὁ Jacquemont εἶχεν ἀπκνήσει μελετώντα τὴν ἰθιβετικὴν εἰς τὰ ἀπώτατα τῆς Ἰνδοστάνης. Πλείστοι *baboos* ἀποτελοῦσι μέρος τῆς Ἀσιατικῆς Ἑταιρείας, συναγωνιζόμενοι κατὰ τε τὸν ζῆλον καὶ τὴν πολυμάθειαν πρὸς τοὺς συνεταιίρους αὐτῶν εὐρωπαίους.

Ἐπάρχουσιν ἐπίσης πλείστοι γεωργικαὶ ἐταιρίαι, διατελοῦσαι πάσαι ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τοῦ διοικητοῦ.

Τὸ ἰνδικὸν σχολεῖον, *ridyalayah*, ἰδρυθὲν ἐν 1816 ἔτει καὶ συντηρούμενον διὰ δωρεῶν βασιῶν τινῶν καὶ *baboos*, ὡς καὶ διὰ τινῶν ἐκτάκτων πιστώσεων παρὰ τοῦ ἄγγλου διοικητοῦ χορηγουμένων, τυγχάνει τὸ κέντρον, ἐν ᾧ διδάσκονται οἱ νέοι ἰθαγενεῖς, κυρίως δὲ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ γένος τῶν βραχμάνων. Τὰ παιδιὰ λοιπὸν ταῦτα, φαινόμενα πάντα εὐφύεστατα καὶ ἐπιδεικνύοντα εὐχέρειαν καὶ ἀξιοπρέπειαν, ἅτινα προτερήματα δὲν εἶναι συνήθη τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ, ἐκπαιδεύονται ἐκεῖ κατὰ μέθοδον τοσοῦτον ἀνκνπτύσουσαν, ὥστε θάττον ἢ βράδιον πολὺ θέλει αὕτη ἐπηρεάσει ἐπὶ τοῦ ἐν Ἰνδοστάνῃ πολιτισμοῦ.

Ἔτερον κατὰστημα, περιέργων μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, εἶναι τὸ φιλανθρωπικὸν σχολεῖον Μαρτινιέρας ἐν ὁδῷ Λουδίνου. Προωρισμένον νὰ δέχεται τριάκοντα ἄρρενα καὶ εἴκοσι θήλεα, ἀνήκοντα εἰς χριστιανικὰς οἰκογενεῖας τῆς Καλκούττας, τὸ σχολεῖον τοῦτο, καθιδρυθὲν ἐν 1836 ἔτει, ὀφείλει τὴν γέννησιν αὐτοῦ εἰς κληροδότημα τοῦ στρατηγοῦ Κλαυδίου Μαρτίνου, γάλλου, διατελέσαντος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ἀγγλικῆς Ἑταιρείας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Πιθανῶς δὲ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου διετέθησαν αἱ 15,000 λίραι στερλίνας, ἃς ὁ στρατηγὸς ἐκεῖνος διὰ διαθήκης ἀφῆκε τοῖς καθολικοῖς σχολείοις ἐν Καλκούττα. Διὰ τῆς αὐτῆς διαθήκης ὁ στρατηγὸς ἐκληροδότησεν 25,000 λίρας στερλίνας ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τοῦ Lyon, ὅπου ἐγεννήθη δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ ἐξκκρίβωσῃ, ἂν τὸ κληροδότημα τοῦτο ἔφθασεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

Καὶ πατὴρ μὲν τοῦ Κλαυδίου Μαρτίνου ὑπῆρξεν ἑὶς τις κατασκευαστὴς μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Τυχάνων χαρακτῆρος ζωηροῦ καὶ ἐπιχειρηματικοῦ ὁ Κλαύδιος Μαρτίνος ἐνωρὶς ἤδη ἐγκατέλειψε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς, δεκαπενταετῆς δὲ ὢν συνεφώνησε καὶ ἀπεστάλη εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Lally. Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ ὁ Μαρτίνος μετὰ πολλῶν συντρόφων λειποτακτῆσας, κατετάχθη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Καίτοι ὅμως ὁ συμπολίτης ἡμῶν ὑπῆρξε θαρραλεώτατος καὶ νουεχεστάτος, ἡ λειποταξία αὕτη ἐκκλίδωσεν ἀναμφιβόλως αὐτόν. Βαθμηδὸν προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν στρατηγοῦ. Γενόμενος δὲ ὁ εὐνοούμενος δύο ἰνδῶν βασιλέων, τοῦ Χοοδιᾶχ-ἔδ-Δοολᾶχ καὶ τοῦ Ἀζῶφ-ἔδ-Δοολᾶχ, ἐθησαύρισε θησαυροὺς ἀπείρους, ἐγκατασταθεὶς ἐπὶ τέλους ἐν Καλκούττα. Κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας, ἃς συνέλεξα ἐν Βεγγαλίᾳ, ὑπῆρξεν ἀνὴρ θαρραλεώτατος καὶ ἐμπειρίας μεγίστης.

^{Ἐπεται συνέχεια.}

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ

(ἀρχαίων Φερῶν).

Οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα καὶ τὰ ἔργα Ῥήγα τοῦ Φεραίου ἢ Βελεστινῆ, ὀλίγοι ὅμως γνωρίζουσιν ἀκριβῶς τὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἧς τὸ ἐθνικὸν ὄνομα ἔλαβεν ὡς ἐπωνυμίαν ἀντὶ οἰκογενειακοῦ ἐπιθέτου. Ὁ Ῥήγας εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα γνωστὰ βιβλία ἐπιγράφεται Ῥήγας Βελεστινῆς Θετταλός· τὸ ὄνομα δὲ Φεραῖος ἀπεδόθη αὐτῷ, νομίζω, ὑπὸ τῶν βιογράφων του, ὡς ἐκ τῶν παλαιῶν Φερῶν, τῶν κληθειῶν ὕστερον Βελεστινός.

Περὶ τῶν Φερῶν τούτων ἢ Βελεστινίου γράφοντες διὰ βραχέων ὀλίγα τινὰ, προτιθέμεθα μόνον νὰ καταστήσωμεν κοινοτέραν τὴν γνῶσιν περὶ τῆς πατρίδος ἐνὸς τῶν πρώτων μαρτύρων τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας.

Ὁ Βελεστινός εἶναι κωμόπολις τῆς Θεσσαλίας, τοῦ θεσσαλικοῦ τμήματος τῆς Πελασγιωτιδος, κείμενος πρὸς δυσμὰς τοῦ Βώλου, μεταξὺ τῆς λίμνης Κάρλας (Βοιδηίδος) καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Βώλου (τοῦ Παγασητικοῦ). Ἀπέχει τοῦ Βώλου ὥρας 3, καὶ τῆς Λαρίσσης 9.

Ἡ κωμόπολις αὕτη θεωρεῖται ὑπὸ τῶν περὶ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν ἀσχολουμένων κατέχουσα τὴν θέσιν τῶν Φερῶν, πόλεως ἱστορικῆς καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Θεσσαλίας. Τῶν Φερῶν μνημονεύει ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ ποιηταὶ Πίνδαρος, Σοφοκλῆς καὶ Ἀπολλώνιος Ῥόδιος, ἐκ τούτων δὲ οἱ μὲν τρεῖς πρῶτοι ἀναφέρουσι καὶ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης βέουσαν κρήνην Ὑπέρειαν ἢ Ὑπερῆδα, τὴν ἐξεικονιζομένην καὶ ἐν τοῖς νομίσμασι τῶν Φεραίων, καὶ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους προσαγορευομένην *νάμα θεοφιλέστατον*. Ὁ Ἀπολλώνιος Ῥόδιος ὀνομάζει τὰς Φεράς